

УДК 342.951:[351.74:341.4]

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.19>**Ангеліна Калайда,**

ад'юнкт кафедри поліцейського права

Національної академії внутрішніх справ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

У статті досліджено зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в поліції та визначено можливості його використання в Україні. Наголошено на потребі дослідження успішного зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції з метою визначення можливості його використання в Україні та вироблення шляхів якісного вдосконалення адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції в Україні. Зазначається, що в даний час основними цілями програм, за якими українські правоохоронні органи співпрацюють з європейськими структурами, є посилення спроможності України забезпечувати імплементацію європейських міжнародних договорів у галузі запобігання злочинності та міжнародної безпеки. Звичайно, було реалізовано багато ініціатив, але багато викликів у правовому полі потребують подальшої спільної уваги. Основним завданням NBNP є стрияння рівним можливостям жінок і чоловіків у поліції, збільшення кількості жінок на керівних посадах у поліції, а також налагодження хороших професійних відносин та обмінів між поліцейськими організаціями в державах-членах. Визначено, що Служба міжнародного технічного співробітництва Національної поліції тісно співпрацює з Управлінням міжнародного співробітництва Міністерства внутрішніх справ Франції, що є гарантом ефективного адміністративно-правового механізму міжнародного співробітництва французької поліції. Зроблено висновок, що серед основних переваг адміністративно-правового регулювання міжнародного поліцейського співробітництва в досліджуваних країнах, що, на наш погляд, слід враховувати у вдосконаленні механізму адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в Національній поліції України щодо кращого та ефективнішого забезпечення їхньої діяльності, є: запровадження спеціальних міжнародних програм з підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації (стажування) працівників міліції щодо створення інституту міжнародного співробітництва в різних сферах їхньої діяльності; встановлення тісних міжнародних партнерських відносин у галузі судово-медичної підтримки між науково-дослідними криміналістичними центрами МВС України.

Ключові слова: зарубіжний досвід, міжнародне співробітництво, перспективи впровадження, Україна.

Постановка проблеми. Останні роки Україна тримає курс на євроінтеграцію, що вимагає від неї приведення вітчизняного законодавства у відповідність до законодавства ЄС, зокрема це стосується й адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції. Такий стан речей зумовлює доцільність вивчення зарубіжного, в тому числі європейського, досвіду щодо правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції та міжнародних правоохоронних організацій. Аналіз процесу формування правових засад співробітництва в діяльності поліції в провідних країнах світу, їх сутнісних перетворень та змін дозволить виокремити напрями, які є важливими для

визначення концептуальних засад удосконалення адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України.

Євроінтеграційний курс України, приведення вітчизняного поліцейського законодавства у відповідність до законодавства країн ЄС та налагодження міжнародної співпраці органів та підрозділів Національної поліції України визначають необхідність вивчення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції та запозичення шляхів його введення в національну систему права та законодавства. Адже як слушно з цього приводу зазначає І.В. Скороход, сучасність вимагає подальшого напра-

цювання напрямів розвитку та більш деталізованого аналізу їх перспектив. З одного боку, не весь досвід є успішним та з іншого, як вказує автор – не весь досвід може бути імплементований одразу [1, с. 232]. Дослідження міжнародного досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва діяльності поліції в різних сферах завжди викликає науковий інтерес, що також пов'язано з досить мінливим законодавством у зазначеній сфері [2, с. 101].

Метою статті є дослідження успішного зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності та можливості його використання в Україні.

Загальними питаннями співробітництва поліції та вивчення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання діяльності аналогічних органів за кордоном займалися такі вчені та науковці, як: А.М. Ануфрієв, О.М. Бандурка, В.О. Басс, О.І. Виноградова, В.І. Гаврилюк, Т.С. Гавриш, С.М. Гусаров, В.С. Гуславський, О.Ю. Дрозд, Є.В. Зозуля, М.І. Іншин, В.С. Ковальський, А.Т. Комзюк, В.С. Кузьмичов, М.Н. Курко, О.В. Легка, В.В. Марков, О.В. Негодченко, С.М. Перепьолкін, Ю.М. Рашевський, О.Ю. Салманова, О.Ю. Синявська, М.М. Сірант, В.В. Сокурєнко, А.В. Солонар, В.М. Тертишник, Ю.О. Толстенко, В.В. Черней, В.В. Чумак та інші.

Зазначені фахівці в галузі адміністративного права зробили значний вклад у розвиток адміністративно-правової науки, проте малодослідженою залишається проблематика зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції.

Таким чином, ураховуючи те, що наразі інститут міжнародного співробітництва органів та підрозділів Національної поліції України перебуває на стадії свого формування, нагальною є потреба в дослідженні успішного зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції, з метою визначення можливості його використання в Україні та вироблення шляхів якісного вдосконалення адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в Україні, як зазначає А.М. Чорна, відбувається ціла низка реформаційних процесів, змовлених, зокрема, тим, що наша держава прагне інтегруватися до високорозвинутої західноєвропейської спільноти. Це пояснює необхідність запровадження в усі основні

сфери державного життя загальновизначених у цивілізованому демократичному світі правил і стандартів. У зв'язку з цим особливого значення набуває дослідження досвіду зарубіжних країн із формування та реалізації державної політики в ключових сферах суспільного життя [3, с. 332].

Успішний зарубіжний досвід діяльності Збройних Сил Латвії, Литви та Естонії свідчить про те, що ефективність функціонування та діяльності Збройних Сил залежить від чіткого визначення основних пріоритетів у сфері оборони, ланцюгів міжнародного співробітництва та належного матеріально-технічного забезпечення. З метою активізації міжнародного співробітництва та імплементації стандартів НАТО Україною вже зроблена велика кількість кроків щодо наближення до Північноатлантичного Альянсу, проте визначення на нормативно-правовому рівні впровадження стандартів НАТО ще не означає їх реальне втілення, для цього необхідна низка ресурсів, серед яких – належний рівень забезпечення матеріально-технічною базою [4, с. 167].

Досліджуючи окремі напрями діяльності поліції України, зокрема протидії різним формам кіберзлочинності з урахуванням міжнародного досвіду, В.В. Чумак вказує, що міжнародна діяльність кіберполіції України набуває особливо актуального значення у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій, що дестабілізують нормальний стан функціонування всього кіберсуспільства, та порушує права й основоположні свободи людини і громадянина [5, с. 1–2]. Надійною гарантією належного функціонування європейського простору юстиції, свободи та безпеки є забезпечення необхідного рівня правопорядку не лише на території кожної держави – члена Європейського Союзу та усієї міжнародної спільноти в цілому, а й на прилеглих до неї територіях. Таким чином, характерною відзнакою спільного простору юстиції, свободи та безпеки, як вказує О.І. Безпалова, є необхідність забезпечення гармонійного поєднання двох його аспектів: зовнішнього та внутрішнього. Зрозуміло, що внутрішній аспект цього простору передбачає об'єднання зусиль правоохоронних органів держав – членів Європейського Союзу на забезпечення внутрішньої безпеки та підтримання правопорядку на території всього Співтовариства, створення низки спеціалізованих органів (інституцій), діяльність яких має бути спрямована на сприяння роботі національних правоохоронних органів [6, с. 417–418].

Впровадження європейських стандартів та цінностей у соціальну, правову та еконо-

мічну сфери українського укладу, а також передового світового досвіду у вітчизняну правову думку несе в собі не лише зміни існуючих приписів та догм, але й появу нових, інколи суперечних чинному законодавству норм і правил. Особливу роль майже у всіх євроінтеграційних процесах займають зміни до чинного законодавства України, які Україна взяла на себе зобов'язання втілити в реальне життя [7, с. 60].

Розпочати дослідження ми хотіли б з аналізу адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції такої країни, як Франція, де захист національних інтересів визначається пріоритетним напрямом діяльності всіх органів державної влади [8, с. 270].

Національна поліція Франції (фр. *Police nationale*) є однією із двох національних поліцейських організацій країни, разом із Національною Жандармерією Франції. Національна поліція Франції створена 14 серпня 1941 р. урядом Віші на заміну Головного управління національної безпеки і ввійшла під керівництво Четвертої французької республіки в 1946 р. Національна поліція входить до складу Міністерства внутрішніх справ Франції (далі – МВС Франції). Національна поліція працює переважно в міській місцевості, а в сільській місцевості правоохоронні функції виконує переважно жандармерія [9].

Оскільки міжнародне співробітництво поліції у Франції на досить високому нормативно-правовому рівні, в структурі Національної поліції діє служба міжнародної технічної співпраці, яка опікується питаннями міжнародного поліцейського співробітництва та визначає кримінально-правові, кримінально-процесуальні, кримінологічні, організаційно-правові та міжнародні сфери діяльності Національної поліції Франції.

Слід наголосити на тому, що Служба міжнародної технічної співпраці Національної поліції тісно взаємодіє з Управлінням міжнародного співробітництва МВС Франції, що слугує запорукою ефективного адміністративно-правового механізму реалізації міжнародного співробітництва поліції Франції.

Взаємодія між вказаними підрозділами відбувається на таких засадах:

- забезпечення участі кожного поліцейського в міжнародному співробітництві у відповідній сфері його діяльності;

- здійснення контролю з боку Управління міжнародного співробітництва МВС Франції за дотриманням законодавства у сфері міжнародного поліцейського співробітництва, оцінки та аналізу на відповідність викликам сучасності;

- налагодження ефективної взаємодії Національної поліції Франції з іноземними поліцейськими органами та міжнародними правоохоронними організаціями;

- урахування думки Служби міжнародної технічної співпраці Національної поліції під час формування Управлінням міжнародного співробітництва МВС Франції міжнародних угод із приводу співробітництва Національної поліції.

Вказаний орган здійснює координуючу роль у механізмі міжнародного співробітництва Національної поліції Франції з метою оперативного вирішення питань, що належать до його компетенції.

У підсумку зазначимо, що міжнародне співробітництво між органами й підрозділами Національної поліції України та Національною жандармерією (поліцією) Франції є важливим складником у цілісному механізмі виявлення і протидії міжнародним загрозам (тероризму, контрабанді, торгівлі людьми).

Таким чином, досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції Франції свідчить про дієву систему органів, що здійснюють міжнародне співробітництво. Спеціально створені органи з питань міжнародного співробітництва є тією ключовою ланкою, за допомогою якої поліцейські мають змогу більш ефективно виконувати покладені на них законом завдання та функції.

Цікавим, на наш погляд, є досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва такої Міжнародної правоохоронної структури, як Міжнародна асоціація жандармерії та поліції з військовим статусом (FIEP – International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status) [10]. FIEP була започаткована з метою розвитку правоохоронного та військового співробітництва й обміну досвідом між спорідненими структурами. FIEP – це асоціація національної жандармерії і поліції з військовим статусом. Мета FIEP (яка почалася зі Збройних сил Франції, Італії, Іспанії та Португалії) – розширити і зміцнити взаємні відносини, сприяти новаторському і активному аналізу форм поліцейського співробітництва і цінувати його модель організації та структур за кордоном [10].

Отже, з викладеного видно, що вказана організація покликана налагоджувати міжнародне співробітництво не лише між поліцейськими органами країн-членів Асоціації, але й з іншими суміжними органами, такими як жандармерія та національна гвардія.

Також слід вказати на діяльність Nordic-Baltic (NBNP) – організації поліцейських, що була заснована в квітні 2001 р. в Ризі. Її членами є всі країни Північної Європи – Швеція, Фінляндія, Ісландія та Данія, а також Балтії – Литва, Латвія, Естонія, яка, як член мережі, активно бере участь в організованих заходах.

Основне завдання NBNP – просувати рівні можливості для жінок і чоловіків у поліції, збільшувати кількість жінок на керівних посадах у поліції, а також встановлювати хороші професійні стосунки й обміни між поліцейськими організаціями в державах-членах.

Ця мережа зміцнює професійні відносини і контакти між державами-членами і прагне забезпечити рівні умови для національних поліцейських сил. Обмін інформацією і знаннями, створення різних програм обміну для жінок-поліцейських, а також організація конференцій і семінарів є основними засобами досягнення цілей.

Отже, наразі основними завданнями програм, за якими з європейськими структурами співпрацюють правоохоронні органи України, є зміцнення спроможності України в плані забезпечення імплементації європейських міжнародних договорів у сфері протидії злочинності та підтримання міжнародної безпеки. Безумовно, багато ініціатив було впроваджено в життя, але за викликом сучасності чимало проблем у правовому полі потребує подальшої спільної уваги.

Висновки

Таким чином, серед основних переваг адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції в досліджених державах, які, на нашу думку, повинні бути обов'язково враховані під час удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності Національної поліції України з метою більш якісного та ефективного забезпечення їх діяльності, є такі:

- запровадження спеціальних міжнародних програм із підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації (стажування) поліцейських кадрів з питань налагодження інституту міжнародного співробітництва в різних сферах їхньої діяльності;

- налагодження тісних партнерських міжнародних взаємовідносин у сфері експертно-криміналістичного забезпечення між науково-дослідними експертно-криміналістичними центрами МВС України;

- створення розгалуженої мережі консультативних центрів при закладах зі специ-

фічними умовами навчання системи МВС України з метою імплементації в навчальний процес механізмів міжнародної взаємодії курсантів та слухачів магістратури й представників іноземних поліцейських (правоохоронних) організацій, установ та служб;

- забезпечення глибокої та системної взаємодії Департаменту міжнародного співробітництва МВС України з іншими міжнародними поліцейськими відомствами та службами;

- посилення ролі Департаменту міжнародного співробітництва Національної поліції України як координаційного центру взаємодії органів та підрозділів Національної поліції України з іншими міжнародними правоохоронними організаціями, іноземними поліцейськими органами та службами;

- активне впровадження електронної взаємодії між підрозділами протидії кіберзлочинності;

- налагодження міжнародних механізмів щодо проведення оперативно-розшукової діяльності;

- започаткування етичного кодексу для поліцейських з питань етичних стандартів міжнародного поліцейського співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Скороход І.В. Адміністративно-правове регулювання податкової діяльності в Україні : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 383 с.
2. Measures to combat smuggling and corruption in the customs clearance of commercial goods in Ukraine. *Amazonia Investiga* / A. Kulish et al. 2020. Vol. 9. P. 99–110. URL: <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1442/1351> (date of application: 10.07.2020).
3. Чорна А.М. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2018. 427 с.
4. Чумак В.В. Діяльність Збройних Сил Латвії, Литви та Естонії: досвід для України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2019. № 4 (87). С. 162–169.
5. Fishing as a cybercrime in the internet banking system: economic and legal aspects. *Business Law and Legal Rights: Research and Practice* / O. Ilchenko et al. 2019. Vol. 2. P. 1–6. URL: https://fileview.fwdcdn.com/?url=https%3A%2F%2Fmail.ukr.net%2Fapi%2Fpublic%2Ffile_view%2Flist%3Ftoken%3DZr1OXpvEV0pMA6lMadaxe87RXPjEfWZTqq7SnIkX5qVSGQx5svkJtCbI3DQLgzGqx10_Xk1VGL0vR0Kj4C3qgdk0mH6BY7fOweoSbJuj-sNLJxfZSo%253AuZcmZ-oDPQcJarDd%26r%3D1598525198130&default_mode=view&lang=uk#start=0 (date of application: 10.05.2020).

6. Безпалова О.І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави : монографія. Харків : НікаНова, 2014. 544 с.

7. Чумак В.В. Організаційно-правові засади діяльності КНАВ Латвії та ДБР України: порівняльний аналіз. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали XI міжнарод. наук.-практ. інтер-конф. (25 берез. 2019 р.). С. 60–61. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9347/Orhanizatsiino%20pravovi%20zasady%20diialnosti%20KNAB_Chumak_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 10.04.2020).

8. Смирнова О.А., Помазан А. С. Французский опыт противодействия терроризму. *Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского*. 2010. № 1. С. 270–273.

9. Національна поліція Франції. *Вікіпедія : вільна енцикл.* URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97 (дата звернення: 10.02.2020).

10. FIEP : сайт. URL: <http://www.fiep.org/about-fiep/organisation/> (дата звернення: 10.02.2020).

Anhelina Kalaida. International practices of administrative-legal regulation of the international cooperation in police activities

The article examines the foreign experience of administrative and legal regulation of international cooperation in the police and identifies opportunities for its use in Ukraine. Prepared for the study of successful foreign experience of administrative and legal regulation of international cooperation in the police, determining the possibility of its use in Ukraine and making ways to improve the quality of administrative and legal regulation of international cooperation in Ukraine. It is noted that currently the main objectives of the programs under which Ukrainian law enforcement agencies cooperate with European structures are to strengthen Ukraine's capacity to ensure the implementation of European international treaties in the field of crime prevention and international security. Of course, many initiatives have been implemented, but many challenges in the legal field need further joint attention. The main task of the NBNP is to promote equal opportunities for women and men in the police, to increase the number of women in leadership positions in the police, and to establish good professional relations and exchanges between police organizations in the Member States. It is determined that the Service of International Technical Cooperation of the National Police closely cooperates with the Office of International Cooperation of the Ministry of Internal Affairs of France, which serves as a guarantee of an effective administrative and legal mechanism for international cooperation of the French police. It is concluded that among the main advantages of administrative and legal regulation of international police cooperation in the studied countries, which in our opinion should be taken into account when improving the mechanism of administrative and legal regulation of international cooperation in the National Police of Ukraine for better and more effective ensuring their activities are as follows: introduction of special international programs for training, retraining, advanced training (internships) of police personnel on the establishment of the institution of international cooperation in various areas of their activities; establishment of close international partnerships in the field of forensic support between research forensic centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

Key words: foreign experience, international cooperation, implementation prospects, Ukraine.